

рациональная структура, не разработана методика анализа деятельности коммерческих банков, что, в первую очередь, касается методики управленческого анализа основных банковских операций и финансового анализа отчетности, составленной в соответствии с требованиями международных стандартов финансовой отчетности. Это является существенным недостатком в организации аналитической работы в банковском секторе экономики.

Отечественными специалистами по банковскому менеджменту и анализу исследования в данной области ведутся, однако комплексного подхода к рассматриваемой проблеме также нет. Из-за недостаточной разработки методологических основ финансового состояния коммерческих банков отсутствуют необходимые методики комплексного анализа их финансового состояния.

Отечественная банковская система вступила в новый этап развития – этап кризиса. Повышение качества управления на базе всестороннего и глубокого анализа становится не только важным, но и одним из немногих способов выхода отечественной банковской системы из сложившегося положения.

Финансовый анализ в коммерческом банке как система оценки экономической эффективности его деятельности и метод оценки качества управления им реализуется в работе в основном двух взаимоувязанных направлениях: анализе финансовых результатов и анализе финансового состояния банка.

Анализ финансового состояния представляет собой совокупность методов исследования процесса формирования и использования денежных фондов банка.

Роль анализа финансового состояния в управлении деятельностью коммерческих банков, повышении надежности и качества управления является не только ответственной, но и определяющей жизнеспособность как отдельных коммерческих банков, так и банковской системы в целом.

Важной особенностью анализа финансового состояния в банках является то, что деятельность их неразрывно связана с процессами и явлениями, происходящими в той среде, где они функционируют. Поэтому проведению анализа финансового состояния в банке должен предшествовать анализ окружающей его финансово-политической, деловой и экономической среды.

Таким образом, высокая практическая значимость и недостаточная теоретическая разработанность целого комплекса задач оценки финансовой устойчивости коммерческих банков с учетом факторов внешней и внутренней среды обуславливают необходимость их исследования. Поэтому разработка новых методов оценки финансовой устойчивости банков с учетом различных факторов, позволяющих осуществлять прогноз устойчивости кредитно-финансовых учреждений, является актуальной научно-практической задачей.

Источники и литература:

1. Аналіз діяльності комерційного банку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Ф. Ф. Бутинця та ін. – Житомир : ПП “Рута”, 2001. – 384 с.
2. Головач А. В. Статистика банківської діяльності / А. В. Головач, В. Б. Захожай, К.С. Базилевич. – К. : МАУП, 1999. – 106 с.
3. Заруба О. Д. Фінансовий менеджмент у банках / О. Д. Заруба. – К. : Знання, 1997. – 172 с.
4. Заруба Ю. О. Платоспроможність комерційного банку / Ю. О. Заруба // Фінанси України. – 1998. – № 7. – С. 69-73.
5. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України : навч. посіб. / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 1999. – 156 с.
6. Кириченко О. Банківський менеджмент / О. Кириченко, І. Гіленко, А. Ятченко. – К. : Основи, 1999. – 420 с.
7. Коваль В. М. Методи забезпечення оптимального співвідношення між ліквідністю і дохідністю комерційного банку / В. М. Коваль // Фінанси України. – 2000. – № 2. – С. 104-109.
8. Кочетков В. Н. Анализ банковской деятельности : теоретико-прикладной аспект : монография / В. Н. Кочетков. – К. : МАУП, 1999. – 192 с.

Довгань В.А., Колодій С.Ю.

УДК. 336.77:336.276

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ КРЕДИТУВАННЯМ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ І ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Вступ. На сьогоднішньому етапі одну з найважливіших ролей у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці відіграє банківський кредит, як головне джерело забезпечення грошовими ресурсами поточної господарської діяльності підприємств незалежно від форми власності та сфери господарювання для здійснення підприємством внутрішньої економічної політики. У більшості банків позичкові рахунки складають не менше половини їх сукупних активів і забезпечують близько 70% від отриманих ними доходів.

Дослідженням теоретико-методологічних основ банківського кредитування та його правильного управління приділяється багато уваги у працях провідних вітчизняних вчених: А.М. Герасимовича, А.В. Головача, Н.А. Головач, Р.А. Гриценка, В.І. Грушко, О.Д. Заруби, В.Б. Захожая, Б.С. Івасіва, М.Р. Ковбасюка, Г.О. Кравченко, Л.О. Примостки, У.В. Владичин та інші [1-8].

Мета статті: розробка основних шляхів удосконалення процесу управління банківським кре

Основна частина. Основною економічною функцією банків є кредитування їх клієнтів. Від того, наскільки добре банки реалізують свої кредитні функції, багато в чому залежить економічний стан регіонів, що ними обслуговуються. Банківські кредити сприяють появі нових підприємств, збільшенню кількості робочих місць, будівництву об'єктів соціального та культурного призначення, а також забезпечують економічну стабільність.

Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку. Розмір кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, котра має свій рівень дохідності і відповідний рівень ризику. Дохідність і ризик – основні параметри управління кредитним портфелем банку. [7 с.179]

Якість та склад кредитного портфеля істотно залежить від організації кредитної роботи в банку. Організаційна структура кредитної функції в кожному конкретному банку має свої особливості, що визначаються розмірами, можливостями банку, а також потребами клієнтури. У великих банках організаційна структура може складатися з кількох департаментів, які включають розгалужену мережу відділів, секторів, комітетів, груп, економічних рад тощо.

Вивчемо організаційну структуру кредитної функції на прикладі ПАТ «Піреус банк МКБ».

Менеджмент ПАТ «Піреус банк МКБ» додержується загальних принципів та правил при формуванні організаційної структури процесу кредитування.

Загальна організаційна структура кредитної функції в ПАТ «Піреус банк МКБ» зображена на рисунку 1.

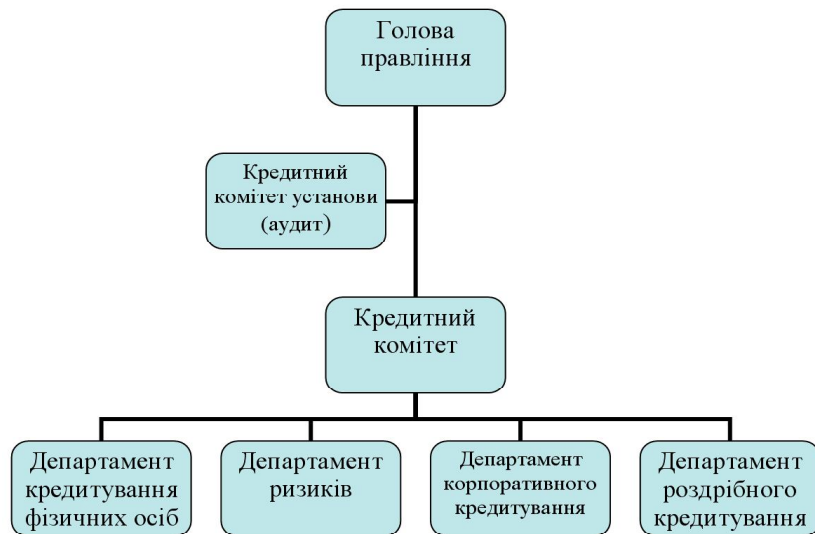

Рис. 1. Загальна організаційна структура кредитної функції ПАТ «Піреус банк МКБ»

З рисунка видно, що функція надання кредитів відокремлена від функції контролю за наданими кредитами. Всі департаменти з кредитування упорядковуються голові правління.

Протягом року в банку діяв Кредитний Комітет, на якому вирішуються питання щодо надання кредитів, встановлення строків та процентних ставок, визначення необхідної суми резерву під кредитні ризики.

У банку діє дворівнева система прийняття рішень щодо проведення кредитних операцій:

1 рівень у Банку – Кредитний комітет Банку;

2 рівень у Банку – Кредитний комітет установи.

Метою Кредитного Комітету є прийняття рішень щодо можливості та умов проведення кредитних та інвестиційних операцій Банку, а також вирішення інших питань кредитних взаємовідносин з позичальниками та виконання функцій згідно з повноваженнями, визначеними внутрішнім Правлінням.

Функції кредитного комітету полягає у формуванні кредитної стратегії та кредитної політики, а саме :

- Затвердження організаційної структури процесу кредитування;
- Встановлення напрямків диверсифікації кредитного портфеля та відповідних лімітів за країнами, галузями, кредитними інструментами, позичальниками;
- Оцінка адекватності резервів на можливі втрати за кредитами;
- Аналіз кредитного ризику портфеля та інших суттєвих ризиків, що пов'язані з кредитуванням;
- Аналіз кредитного ризику портфеля та інших суттєвих ризиків, що пов'язані з кредитуванням.
- Прийняття рішень про надання «великих» кредитів.
- Періодичне списання безнадійних позик. [9 с. 361]

Основні напрямки та норми операцій з кредитування зазначені в внутрішніх положеннях, що охоплюють всі види кредитних банківських послуг, є достатніми для прийняття оперативних рішень щодо кредитування та розроблені у відповідності до вимог Національного банку України.

Для забезпечення необхідного рівня оперативності прийняття рішень та дотримання при цьому прийнятого рівня ризику Банком застосовуються наступні типи лімітів:

- Граничні суми та терміни користування по банкам-

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ КРЕДИТУВАННЯМ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ І ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

- Ліміт кредитного портфеля фізичних осіб;
- Максимальний розмір кредиту на одного позичальника;
- Ліміти за галузевою приналежністю, за формами власності, за регіонами та інше;
- Ліміти кредитування по філіям.(аудит)

ПАТ «Піреус банк МКБ» входить до міжнародної банківської Групи Піреус банку. Піреус банк є однією з провідних установ Південної та Східної Європи з активами 52,86 млрд. євро. станом на 01.01.11. ПАТ «Піреус банк МКБ» є право набувачем всіх прав та обов'язків ВАТ «Міжнародний комерційний банк». ВАТ «Міжнародний комерційний банк» було зареєстровано Національним банком України 31 січня 1994. 13 вересня 2007 року Піреус банк оголосив про завершення процесу придбання 99,6 % акціонерного капіталу ВАТ «Міжнародний комерційний банк». На початку 2008 року було оголошено про зміну назви на ВАТ «Піреус банк МКБ». 26 березня 2010 року ВАТ «Піреус банк МКБ» офіційно став Публічним Акціонерним Товариством «Піреус банк МКБ».

Структура активів Банку приведена в таблиці 1.

Згідно таблиці видно, що загальна вартість активів Банку станом на початок 2011 року збільшилась порівняно з 2010 роком на 92,6% та становила 2782414 тис. грн., з них:

84,4% припадало на кредити та заборгованість клієнтів –2348472 тис.грн., порівняно з 61,1% у 2010 році – приріст за цією статтею склав 165,8 %, чи 1464855 тис.грн.;

6,3:% (в 2009році 14,7%) – найбільш ліквідні грошові кошти та їх еквіваленти, - 175293 тис.грн , їх загальна сума зменшилась порівняно з 2010 роком на 37017 тис. грн.;

5,8% (в 2010році – 7%) досить значна частка припадає на основні засоби та нематеріальні активи, їх вартість порівняно з попереднім роком збільшилася на 59,6% або на 60280 тис. грн;

Решта – інші активи.

Таблиця 1. Аналіз активів банку

Рядок	Статті активів	На 01.01.2011		01.01.2010		Відхилення +/-	
		Сума тис. грн.	У % до підсумку	Сума тис. грн.	У % до підсумку	Сума тис. грн.	У % до бази
1	Кредити та заборгованість клієнтів	2348472	84,4	883617	61,2	1464855	265,8
2	Ліквідні грошові кошти	175293	6,3	212310	14,7	-37017	82,6
3	Основні засоби та нематеріальні активи	161380	5,8	101100	7	+60280	159,6
4	Інші активи	97269	3,5	247259	17,1	-149990	39,3
5	Всього	2782414	100	1444286	100	+1338128	192,6

Аналіз кредитного портфеля потребує дослідження його структури в розрізі груп ризику, ступеня забезпеченості, галузевої структури, форм власності позичальників і т. п., а також вивчення динаміки кожної групи, сегментації кредитного портфеля [9, с. 316].

Залежно від виду позичальника кредити можна поділити на такі групи:

- кредити юридичним особам державної форми власності;
- кредити юридичним особам змішаної форми власності (акціонерні товариства та інші з державною участю);
- юридичним особам з недержавною формою власності.

Аналізуючи кредитний портфель з цього погляду, особливу увагу приділяють питомій вазі міжбанківських кредитів у загальному обсязі. При цьому зростання даного коефіцієнта вважається позитивним явищем, оскільки означає зменшення ризику, але, як правило, міжбанківські кредити є менш прибутковими [9, с. 317].

Роблячи аналіз кредитного портфелю ПАТ «Піреус банк МКБ» слід проаналізувати його структуру з різних боків. Загальна структура та динаміка кредитного портфелю наведена в таблиці 2.

Таблиця 2. Аналіз структури кредитного портфелю ПАТ «Піреус банк МКБ»

Рядок	Найменування статті	На 01.01.2011		На 01.01.2010		Відхилення +/-	
		Тис. грн.	У % до підсумку	Тис. грн.	У % до підсумку	Тис. грн.	У % до бази
1	Кредити, що надані органам влади та місцевого самоврядування	-	0,00	-	0,00	-	0,00
2	Кредити юридичним особам	1629226	71,24	726699	83,58	+902527	2,24
3	Кредити, що надані за операціями репо	-	0,00	-	0,00	-	0,00
4	Кредити фізичним особам – підприємцям	55512	2,43	33134	3,81	+22378	1,68
5	Іпотечні кредити фізичних осіб	188047	8,22	34265	3,94	+153782	5,49
6	Споживчі кредити фізичним особам	475687	20,80	76623	8,81	+399064	6,21
7	Інші кредити фізичним особам	-	0,00	12896	1,48	(12896)	0,00
8	Усього кредитів за мінусом резервів	2287087	100	869516	100	+1417571	2,63

Виходячи з таблиці зрозуміло, що ПАТ «Піреус банк МКБ» не займається кредитуванням органів влади та місцевого самоврядування, й кредитуванням за операціями РЕПО.

Про те ПАТ «Піреус банк зумів збільшити кредитування юридичних осіб в 2,24 рази, що склало 1629226 тис. грн.; кредитування ФОП в 1,68 рази; що в порівнянні з 2009 роком збільшилося на 22378 тис. грн.; іпотечне кредитування в 5,49 рази чи на 153782 тис. грн., споживче кредитування в 5,31 рази з 89519 тис. грн до 475687 тис. грн. Таким чином загальна вага кредитів на 01.01.2011 року збільшилась на 2,65 рази чи на 1464855 тис. грн в порівнянні з 01.01.2010 роком.

Аналіз динаміки кредитних вкладень ПАТ «Піреус банк МКБ» в різні галузі національної економіки

пріоритетними галузями кредитування є промисловість та торгівля. В порівнянні з 2009 роком кредити в промисловість збільшилися на 356359 тис. грн чи на 297,54% і склало 536757 тис. грн., а в торгівлю – на 161704 тис. грн. чи на 162,87% і склало 418888 тис. грн. Також зросла на 865812 тис. грн. частка кредитів наданих фізичним особам і станом на 01.01.2011 склала 1207731 тис. грн. А ще помітний зріст кредитування на нерухомість з 42889 тис. грн. у 2009 році до 104635 тис. грн. у 2010 році.

Таблиця 3. Динаміка кредитних вкладень ПАТ «Піреус банк МКБ» в різні галузі національної економіки.

Рядок	Вид економічної діяльності	На 01.01.2011		На 01.01.2010		Відхилення +/-	
		Сума Тис.грн	% до цієї під.	Сума Тис.грн	% до цієї під.	сума залишків кредитів	
						Тис. грн.	У % до бази
1	Промисловість	536757	22,86	180398	20,42	+356359	297,54
2	Будівництво	104635	4,46	42889	4,85	+61746	243,39
3	Торгівля	418888	17,84	257184	29,11	+161704	162,87
4	Сільське господарство	80461	3,43	61227	6,93	+19234	131,41
5	Кредити, надані фізичним особам	663734	28,26	123784	14,01	+539950	536,20
6	Інші	543997	23,16	218135	24,69	+325862	249,94
7	Усього:	2348472	100	883617	100	+1464855	265,78

Але не дивлячись на збільшення сум всіх показників, треба відзначити, що в порівнянні з початком 2010 року в загальному обсязі всіх кредитів значно впала частка кредитів наданих в торгівлю та сільське господарство. Так на торгівлю на 01.01.2011 року приходить лише 17,84% замість 29,11% на 01.01.2010 року, а на сільське господарство 3,43% замість 6,93%.

Висновки та пропозиції. ПАТ «Піреус банк МКБ» так саме, як і інші банки України, протягом 2009 року майже не кредитував. На сьогоднішній день активізація кредитування вже почалася. Через економічну та фінансову кризу в країні якість кредитного портфеля ПАТ «Піреус банк МКБ» значно погіршилась (як зазначалось раніше, поточна заборгованість на 01.01.2011 склала лише 49,9% від всього кредитного портфеля проти 99,8% на 01.01.2010). За для покращення становища банку необхідно прийняти певні міри для реабілітації та ліквідації проблемних кредитів.

Перш за все Банку необхідно провести загальну реструктуризацію свого кредитного портфелю. Угрупування кредитів за однорідними показниками допоможе Банку поділити заборгованості за ступенем проблемності чи розробити засоби для реабілітації однорідної групи кредитів в цілому. Після цього треба перейти до реструктуризації кредитної заборгованості для кожному позичальника окрема. Суть такої реструктуризації повинен полягати в тому, щоб ПАТ «Піреус банк МКБ» переглянув умови кожної з кредитних угод та прийняв рішення щодо зміни умов кредитування, а саме:

- Термінів;
- Відсоткових ставок.

Для прийняття більш оптимальних рішень, відповідним працівникам банку буде необхідно провести зустрічі з позичальниками, можливо знову провести оцінку закладеного майна та проаналізувати фінансовий стан позичальників. На основі цих заходів банк повинен розробити індивідуальні умови для кожного із зобов'язань. Якщо кредит був наданий в іноземній валюті, то можливо треба провести його конвертацію в національну валюту, задля мінімізації ризиків непогашення. Чи наприклад, дозволити виплачувати загальну суму кредиту та відсотки за ним гривнею по курсу НБУ на день сплати.

У разі тимчасових фінансових ускладнень у позичальника, внаслідок чого він не може своєчасно виконувати свої зобов'язання, передбачені кредитним договором, у повному обсязі, ПАТ «Піреус банк» повинен йти на зустріч своїм клієнтам і надати позичальнику відстрочку (здійснити пролонгацію) у погашенні кредиту (або окремих його частин) за умови дотримання пріоритетної позиції банку щодо дохідності та забезпеченості операцій.

Джерела та література:

1. Багатли Г. А. Світова криза та Україна – проблеми та нові підходи до фінансового регулювання / Г. А. Багатли, І. С. Кравченко // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С 33-41.
2. Вовчак О. Фінансові інструменти управління кризовим банківництвом в Україні/ О. Вовчак, О. Галушак // Вісник НБУ. – 2010. – № 3. – С. 16-20.
3. Вовчак О. Досвід рефінансування іпотечних кредитів через механізм сек'юритизації в Україні / О. Вовчак, І. Ковалишин // Вісник НБУ. – 2009. – № 12. – С. 10-13

4. Гідулян А. Державна фінансово кредитна політика в площині розвитку банківської системи України / А. Гідулян // Вісник НБУ. – 2009. – № 10. – С. 35-40.
5. Дроб'язко А. Регіональний перерозподіл ринку депозитів та кредитів фізичних осіб в період фінансової кризи / А. Дроб'язко // Вісник НБУ. – 2009. – № 9. – С. 8-13.
6. Нідзельська І. А. Кредитні ризики та їх наслідки для банківської системи України умовах поглиблення фінансової кризи / І. А. Нідзельська // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 102-108.
7. Примостка Л. О. Методичні аспекти аналізу ефективності управління портфелями комерційних банків : [Електронний ресурс] / Л. О. Примостка // Банківська справа. – 2006. – Режим доступу : <http://studentam.kiev.ua/content/view/778/72/>
8. Прядко В. В. Кредитний потенціал комерційних банків в період економічної кризи / В. В. Прядко, Н. С. Островська // Фінанси України. – 2009. – № 11. – С. 73-77.
9. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності / А. М. Герасимович, М. Д. Алексєнко, І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.

Мамутов Р.М., Федоров И.А.

УДК 336.71

ВЛИЯНИЕ ИНОСТРАННЫХ БАНКОВ НА ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ СТРАНЫ-РЕЦИПИЕНТА

Введение. Одним из важнейших «звеньев» кредитного механизма выступает банковская система, которая является потенциальным источником кредитных ресурсов.

Усиление глобализации финансовых рынков и корпоративных связей привели к увеличению скорости влияния одних рынков на другие. Так, на протяжении последних лет отечественная банковская система существенно изменилась – приток иностранного капитала способствовал «коррекции» стратегии развития местных банков.

Проблеме влияния иностранного банка на функционирование банковской системы посвящено достаточно много научных трудов как отечественных так и зарубежных ученых-экономистов. Среди известных украинских исследователей по данной проблематике следует выделить публикации В. Гейца, О. Сугоянко, О. Барановского, В. Мищенко, Т. Смовженко, Н. Шелудько и др.

В работах В. Гейца определяются преимущества и недостатки присутствия банков с иностранным капиталом [2]. По мнению О. Сугоянко увеличение доли иностранного капитала в украинском банковском секторе ведет к увеличению уровня рисков утраты финансового и экономического суверенитета страны [5]. Труды О. Барановского посвящены проблемам оценки негативных влияний открытия иностранных филиалов иностранных банков в Украине [1].

Анализируя труды зарубежных ученых-экономистов, необходимо выделить труды Э. Детрагиаше, А. Бергера, Дж. Кларка и др.

В целом, анализ публикаций свидетельствует, что проблема влияния иностранных финансово-кредитных учреждений на функционирование банковской системы страны-реципиента является актуальной.

Целью статьи является диагностика влияния зарубежных банков на функционирование банковской системы принимающей страны.

Изложение основного материала. При анализе влияния иностранных банков необходимо проводить четкую границу между филиалами и дочерними банками. Согласно международной практике материнская структура может предоставить своего рода письмо-обязательство, согласно которому обязуется поддержать дочерний банк в случае кризиса. Однако по решению Высшего суда Великобритании такое письмо не более чем моральное обязательство и не имеет юридических оснований.

Филиал не может обанкротиться, пока платежеспособен головной банк, и менее подвержен влиянию экономики принимающей страны.

В период кризиса местные вкладчики стремятся вложить денежные средства в высоколиквидные активы, переводя свои средства в государственные или иностранные банки [17]. Филиалы более привлекательны в подобной ситуации, так как ассоциируются с устойчивыми международными структурами и ситуацией в стране происхождения филиала. Однако данное преимущество имеет недостаток: иностранный банк, как правило, имеет один филиал, расположенный в финансовом центре. Переток средств носит временный характер и составляет 1-2% банковских активов [19]. Учитывая, что чаще всего кризис является источником девальвации национальной валюты, значение филиалов как посредников экономических операций возрастает.

В исследовании [15] показано, что объем кредитования в иностранной валюте зависит главным образом от внешних рынков, уровень процентной ставки в стране базирования головного банка оказывает негативное влияние на кредитование иностранными банками в иностранной валюте в принимающей стране до, в течение и после финансового кризиса.

Исходя из этого можно предположить, что иностранные банки могут стабилизировать финансовый

развивающихся стран часто соглашаются, что даже если увеличение проникновения иностранных банков